

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІВ НАРОДНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Анотація. Розкрито зміст та основні завдання організації праці в народному господарстві в умовах ринкового господарювання. Розглянуто основний зміст структурних елементів та запропоновано напрями вдосконалення організації праці як у народному господарстві, так і в умовах ринкових трансформацій.

Аннотация. Раскрыты содержание и основные задачи организации труда в народном хозяйстве в условиях рыночного хозяйствования. Рассмотрено основное содержание структурных элементов и предложены направления совершенствования организации труда как в народном хозяйстве, так и в условиях рыночных трансформаций.

Annotation. The content and main objectives of labour organization in the economy under terms of market economy have been revealed. The main content of the structural elements has been studied and the ways of improving labour organization in the economy and in terms of market transformation have been suggested.

Ключові слова: організація праці, завдання та елементи організації праці, фактори впливу на організацію праці, народне господарство, нормування праці, кооперація праці.

В умовах ринкової конкуренції від підвищення результативності діяльності працівників значною мірою залежить успіх економічних реформ, які відбуваються в народному господарстві. Підвищення рівня організації праці на дільницях, у підрозділах, на підприємстві в цілому є одним із факторів підвищення результативності діяльності працівників. Як показує багаторічна практика, недосконала організація праці неодмінно призводить до зниження кінцевих результатів діяльності. Основні проблеми організації праці полягають у правильності розстановки працівників на виробничих ділянках на основі раціонального розподілу й кооперації праці, спеціалізації і розширення зон обслуговування, узгодженості діяльності, найбільш повного використання трудових ресурсів, раціонального розподілу та перерозподілу робочої сили. З урахуванням усього сказаного вдосконалення організації праці є актуальною проблемою в сучасних умовах господарювання. Оскільки організація праці в народному господарстві є особливу складним і витратним процесом, вона має велике значення для підвищення ефективності виробництва, а тому потребує чіткого регламентування, системного забезпечення і постійного контролю.

Окремі теоретико-методологічні аспекти організації праці висвітлені в роботах таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як: Богиня Д. П., Грішнова О. А., Колот А. М., Фільштейн Л. М., А. Маршал, Г. Форд, Ф. Гілберт, Ф. Тейлор [1 – 4].

До сьогодні залишаються відкритими питання визначення наукових напрямів покращення організації праці в умовах ринкових трансформацій, визначення шляхів підвищення її рівня.

Метою дослідження є розкриття змісту та значення сутності організації праці в умовах ринкових трансформацій, що відбуваються в українській економіці, і визначення основних напрямів удосконалення організації праці в народному господарстві.

На сьогодні є чимало трактувань визначення поняття "організація праці".

Наприклад, Грішнова О. А. вважає, що організація праці повинна розглядатися з двох сторін: по-перше, як стан системи, що складається з конкретних взаємопов'язаних елементів і відповідає цілям виробництва; по-друге, як систематична діяльність людей щодо впровадження нововведень в існуючу організацію праці для узгодження її з досягнутим рівнем розвитку науки, техніки і технології [1, с. 336].

Інший погляд на визначення організації праці можна знайти в дослідженнях Фільштейна Л. М. Він трактує це поняття так: організація праці – це складний технічний, технологічний, організаційний, соціальний процес. Від нього залежить стан організації виробництва, його кінцеві результати, ефективність і задоволення працівників своєю працею [2, с. 74].

Але найбільш ґрунтовним є визначення організації праці Данюка В. М. [5, с. 35]: організація праці – це процес економічно й соціально обґрунтованого поєднання в оптимальних пропорціях робочої сили, знарядь і предметів праці та створення умов для їх ефективного використання і досягнення мети виробництва.

У сучасних умовах функціонування економіки поняття "організація праці" є складним процесом раціонального поєднання робочої сили з предметами та засобами праці, що забезпечує ефективне їх використання і досягнення якісних результатів за відповідних умов.

Необхідно розглянути основний зміст структурних елементів організації праці та напрями їх вдосконалення (таблиця) [3, с. 68].

Основними завданнями організації праці, що вирішуються в масштабах народного господарства, є:

запобігання економічним і соціальним втратам;

забезпечення якнайповнішого використання людських ресурсів суспільства;

регулювання співвідношення чисельності зайнятих у галузях матеріального виробництва і невиробничій сфері;

перерозподіл працівників між галузями і раціональне розміщення ресурсів між регіонами країни.

Для того щоб реалізувати напрями вдосконалення організації праці в народному господарстві, слід створювати єдиний кадровий центр, до складу якого доцільно включити відділи кадрів, організації та оплати праці, соціальної роботи, розвитку персоналу. Узгоджена робота кожного з підрозділів центру дозволить забезпечити ефективність процесу організації праці в народному господарстві.

Напрями вдосконалення елементів організації праці

Елементи організації праці	Напрями вдосконалення організації праці
1	2
Визначення мети і результату праці	Найбільш раціональне розміщення виробничих приміщень з метою забезпечення зручного зв'язку між цехами та підсобними приміщеннями
Проектування та раціоналізація трудових процесів	Проектування раціональних трудових процесів і методів праці

Закінчення таблиці

1	2
Нормування праці	Удосконалення нормативної бази виробництва, застосування науково-обґрунтованих норм праці, використання системи мікроелементних нормативів
Організація й обслуговування робочих місць	Визначення необхідного оснащення робочого місця засобами і пред-метами праці відповідно до заданого технологічного процесу, розробка найбільш раціонального їхнього розміщення, створення ефективних систем обслуговування, що відповідають сучасному рівню розвитку техніки й організації виробництва
Поділ і кооперування праці	Оптимізація форм кооперації та поділу праці в соціальному, техніко-організаційному відношенні з урахуванням характеру і конструктивно-технологічних особливостей продукції, що випускається, рівня механізації й автоматизації, технологічної та трудової однорідності робіт
Підбір та організація навчання персоналу	Кваліфікований підбір, безперервний процес навчання і розвитку персоналу, оцінка персоналу, використання креативних методів та інноваційних технологій навчання
Організація матеріального і морального заохочення	Забезпечення гнучкої системи матеріального заохочення і доповнення її системою заходів щодо мотивації підвищення результатів діяльності
Створення сприятливих умов праці	Використання сучасних систем безпеки і охорони праці, зниження монотонності праці, узгодження із санітарними нормами факторів виробничого середовища, гуманізація умов праці на виробництві
Контроль за якістю роботи	Організація системи звітності структурних підрозділів і контролю за якістю праці кожного працівника та якістю роботи трудового колективу

Отже, проаналізувавши організацію праці в народному господарстві, можна зробити висновок, що основними напрямками вдосконалення організації праці є вдосконалення: розподілу та кооперації праці в колективі; організації та обслуговування робочих місць; вивчення і впровадження передових прийомів і методів праці; підбору, професійної підготовки і підвищення кваліфікації кадрів; нормування і стимулювання праці, поліпшення умов праці та ділової робочої атмосфери в колективі, раціоналізація режиму праці та відпочинку тощо; підвищення кваліфікації працівників підприємства в галузі організації управління і праці; постійний моніторинг стану управління та організації праці на підприємстві і в структурних підрозділах; інформування керівників; вивчення передового досвіду організації управління і праці; розробка комплексних планів і окремих заходів щодо підвищення рівня організації управління і праці.

Динамічний науково-технічний та соціально-економічний розвиток потребує постійного вдосконалення організації праці як одного з дієвих заходів підвищення результативності діяльності. Вдосконалення організації праці і впровадження нових технологій роблять можливим не тільки активне використання досягнень науково-технічного прогресу, але й створення підґрунтя для економічного розвитку господарства, швидкого та якісного задоволення потреб споживача, задоволення потреб людини у праці. Посткризова економічна ситуація, яка склалася нині в країні, призводить до констатації факту, що держава недостатньо стимулює процес якнайповнішого використання людських ресурсів у поєднанні із засобами виробництва для досягнення високих кінцевих соціально-економічних результатів. Це пояснюється, перш за все, нестачею фінансових ресурсів для підтримки і розвитку організації праці в народному господарстві. У зв'язку з цим окреслені напрями вдосконалення організації праці ще не мають повної практичної реалізації в народному господарстві. Означені шляхи вирішення проблемних питань організації праці є підґрунтям для подальших наукових досліджень удосконалення управлінського механізму діяльності народного господарства.

Наук. керівн. Пилипенко С. М.

Література: 1. Грیشнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / О. А. Грیشнова. – К.: Знання, 2009. – 390 с. 2. Фільштейн Л. М. Економіка праці в машинобудівному комплексі: навч.-метод. вид. / Л. М. Фільштейн, Ю. В. Малаховський. – Кіровоград: ПП "Інвест-груп", 2004. – С. 272. 3. Форд Г. Моя життя, мої досягнення / Г. Форд. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 352 с. 4. Тейлор Ф. Научная организация труда / Ф. Тейлор. – 2-е изд. – М., 1925. 5. Данюк В. М. Організація праці менеджера / В. М. Данюк. – К.: КНЕУ, 2006. – 267 с. 6. Решміділова С. Л. Організація праці на підприємстві / С. Л. Решміділова, Н. А. Мул, М. І. Зелена // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – № 4. – Т. 4. – С. 66–69.

